

WE DECADE: A HATVANAS ÉVEK KÖZÖSSÉGI ÉLMÉNYEI AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN¹

(TTE KONFERENCIA, 2018. OKTÓBER 6.)

GLANT TIBOR (DEBRECENI EGYETEM, ÉSZAK-AMERIKAI TANSZÉK)

Narratívák csapdájában

Az amerikaiak által amerikai diákok számára írt történelemkönyvekben az 1950-es éveket az „eisenhoweri régi szép időknek”, az 1960-as éveket a „mi évtizedének”, az 1970-es éveket az „én évtizedének”, az 1980-as éveket pedig az „alvajárás” időszakának szokták nevezni. A megismerhető és meg is ismert történelmi múlt azonban ma már más képet mutat. Az 50-es években a tinédzser-kultúra és az az elleni lázadás olyan ikonikus filmeket produkált, mint például a *Rebel without a Cause* (*Haragban a világgal*, James Dean főszereplésével), az arkansasi Little Rockban és az alabamai Montgomeryben megkezdődött a fekete polgárjogi mozgalom és megjelentek a beat-költők is. Az 1970-es években látott napvilágot először könyv majd televíziós sorozat formájában a *Gyökerek*, és 1976-ban ünnepelték az Egyesült Államok 200. születésnapját is. Az 1980-as évek valóban tűnhetnek „történelmi alvajárásnak”, de ugyanerre az időszakra datáljuk a reagani konzervatív forradalmat is.

Ennek tükrében felmerül a kérdés, hogy igaz-e a 60-as évekre a „mi évtizede” leírás. A 60-as éveket mindenki szereti, és emlékét mítoszok őrzik. Az egyik ilyen az, hogy ha emlékszel rá, akkor biztos, hogy nem voltál ott. Egy másik szerint kétfajta ember van: aki élt a 60-as években, és aki szeretett volna. Az évtized körüli látszólagos konszenzus oka, hogy az a liberális mesternarratívára épít. A konzervatív és radikális narratíva ugyanerről az időszakról csak másodlagos szerepet játszik. Másképpen megfogalmazva: az évtized történetét a mai napig a szex, drogok és rock and roll paradigmában szokás tárgyalni. Ennek központi eleme a „nagy, közösségi élmény”. Ebben az előadásban ezt vesszük nagyító alá.

Periodizáció és háromosztatú politika

A 60-as évek értelmezési keretein belül sem a hagyományos datálás, sem a kétosztatú politika toposza nem működik. A „rövid 60-as évek” elmélet szerint az évtized a Kennedy-Nixon televíziós vitával kezdődött, és 1968-cal ért véget. Ez a megközelítés a belpolitikai szempontokat állítja a középpontba, és szinte teljesen figyelmen kívül hagyja a hidegháborús külpolitika hatásait és buktatóit (kubai rakétaválság, vietnami háború). A „hosszú 60-as évek” elmélet szerint a szintén a Kennedy-Nixon televíziós vitával kezdődő évtized csak 1973-74-ben ért véget, a háború lezárásával és Nixon bukásával a Watergate-botrány következtében.

---

¹A Történelemtanárok (28.) Országos Konferenciáján *WE DECADE: A HATVANAS ÉVEK KÖZÖSSÉGI ÉLMÉNYEI AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN* címen elhangzott előadás írásos változata.

Noha az amerikai politikát szokás kétpólusúnak tekinteni, ez a 60-as évekre, vagy legalábbis az évtized második felére bizonyíthatóan nem igaz. Az 1960 és 1968 között a szövetségi kormányzat mindhárom ágát felügyelő demokraták liberális politizálást folytattak, miközben a republikánusok köreiből megjelent egy új, konzervatív politikai és szellemi elit, az „új jobboldal”. A harmadik látványos politikai erő az összefoglaló néven újbalosnak nevezett radikális mozgalom volt. Amerikailag a radikális szigorúan baloldali radikalizmust jelent. (A jobboldali radikalizmust általában rasszistának, újfasisztának vagy fehér felsőbbrendűségi mozgalomnak szokás nevezni.)

Az évtized első felére, a Lyndon B. Johnson elnök nevével fémjelzett „Nagy Társadalom” reformprogram megvalósításának végéig (nagyjából 1965 őszéig) igaznak tűnik az a megállapítás, hogy a liberálisok kormány szinten reagáltak az alulról jövő (grassroots) radikális kezdeményezésekre. Ezek a radikális mozgalmak azonban marxista alapon szerveződtek, kulturális háborút hirdettek, és magukat gyakran kommunistának vallották. Ez viszont szembement a johnsoni külpolitikával, amely Vietnam kapcsán kimondottan kommunista-ellenes volt. Személy szerint én azt gondolom, hogy ez az újbalos kommunista narratíva elsősorban inkább anti-antikommunista volt. Ezért nem értelmezhető a 60-as évek a hidegháború nélkül.

A három politikai irányzat közül kettőnek (a liberálisoknak és a konzervatívoknak) kongresszusi képviselője volt, míg a radikálisok az új médium, a televízió segítségével tették önmagukat napi szinten láthatóvá. A három irányzat között a kapcsolat a 60-as évek második felére elmérgesedett, 1968 és 1970 között pedig nyílt fizikai konfrontációba csapott át. 1968 nyarán, a demokrata párt Chicagóban megrendezett elnökjelölő nagygyűlésén fekete és fehér radikális fiatalok utcai zavargásokat robbantottak ki. Szintén 1968-ban a New York-i Columbia egyetemen a radikalizálódott fiatalok a konzervatívokkal szálltak szembe egy tornaterem felépítése kapcsán (erről lásd az Eper és vér című filmet). 1970 májusában (tehát már Nixon hatalomra jutását követően) a nemzeti gárda katonái a Kent State Egyetemen és a Jackson State Egyetemen fegyvertelen tüntető diákokat lőtték agyon. 1970 május 8-án a régi baloldali képviselő melósok támadtak rá az újbalos (radikális) háborúellenes tüntetőkre New York utcáin. Ezt nevezzük „Hard Hat riot”-nak: a régi balosok (a hagyományos munkásosztály) ugyanis építkezéseken használatos munkavédelmi sisakban vonult fel az újbalos, háború ellen tüntetők ellen.

Liberális kontra konzervatív kontra radikális

A második világháború utáni amerikai önkép meghatározó eleme a „liberális kivételesség” gondolata, mely Louis Hartz 1955-ben megjelent könyvére vezethető vissza. Hartz szerint az amerikai kultúra kizárólagosan liberális hagyományokra építkezik, hiszen soha nem tapasztalt meg feudális osztályviszonyokat, és mindig is az egyenlőség elvére épült. Ezért a konzervatív és a radikális gondolat egyaránt marginális jelenség, nem a kultúra szerves

alkotóeleme. Ez a liberális paradigma határozta meg a 60-as évek nyilvános politikai közbeszédét.

1953-ban jelent meg Russell Kirk ikonikus munkája, melyben úgy érvelt, hogy már az alapító atyáktól kezdve tetten érhető amerikai konzervatív gondolkozás az európai mainstream konzervativizmus része. Ez a munka volt a 60-as években megjelenő új konzervativizmus egyik szellemi alapvetése.

A radikális mozgalmak nem tudnak ilyen súlyú „szent szöveget” felmutatni, hiszen egy alapvetően új fejleményről van szó, amit a „baby boomer” generáció felnövése tett lehetővé. (1946 és 1964 között 76 millió gyermek született az Egyesült Államokban.) Ennek az új radikális identitásnak része volt a régi bal elhallgatása és megtagadása, valamint önmaga létjogosultságának bizonygatása. Az alapvető probléma abban állt, hogy nem tudtak választ adni arra a kérdésre, hogyan legyünk marxista forradalmárok a munkásosztály nélkül, majd később annak ellenében. A fentebb idézett 1970 májusi „Hard Hat riot” után maradt Mao, Che, Allende és Gramsci és a kulturális harc/forradalom narratívája. Erre pedig az amerikai társadalom világos választ adott 1968-ban Nixon és a republikánusok megválasztásával, majd az 1970-es évek közepén a kiábrándult liberálisokból lett neokonok megjelenésével.

A sok kicsi „mi” hálózata

A fentiekből nyilvánvalóan következik, hogy az amerikai 60-as évekkel azonosított „nagy, nemzeti közösségi élmény” csak elképzelt és virtuális. Az illúziót a média teremtette meg: a televízió, a cenzúrát legyőző film, a populáris zene, a rádió, és az underground (szamizdat) sajtó. Az évtizeddel azonosított „mozgalom” („the Movement”) tulajdonképpen több, és igen sokszínű mozgalmat jelent. Ennek megértéséhez elég rátekintenünk a négy legfontosabbra: a fekete polgárjogi mozgalmakra, a feminizmus „második” hullámára, a vietnami háború elleni tiltakozásokra és a környezetvédelmi kezdeményezésekre.

A „fekete polgárjogi mozgalmat” a szakirodalom ma már „mozgalmaknak” nevezi, hiszen több, egymással gyakran össze nem egyeztethető politikai kezdeményezésről van szó. A polgárjogi mozgalom békés szárnyát vezető ifj. Martin Luther King nevezte saját kezdeményezését „a Mozgalomnak”, ezzel pedig a különböző radikális irányzatok (pl. Malcolm X és az Iszlám Nemzete vagy a Fekete Párducok) nyilvánvalóan nem azonosultak. Az évtized elején a fekete és fehér bőrszínű résztvevőket egyaránt soraiban tudó szervezetek (pl. a CORE: Congress for Racial Equality = a Faji Egyenlőség Kongresszusa) az évtized második felére a fehér tagokat sorozatban zárták ki.

A „feminizmus második hullámának” nevezett mozgalom definíciója sem világos. Az önmagát Womens’ Lib-nek (Női Felszabadítói Mozgalom) nevező projekt-együttesnek volt ugyanis egy békés, felső-középosztálybeli vonulata Betty Friedannal és a NOW-val, de léteztek mindenféle radikális irányzatok is, melyek szóba sem álltak egymással. A Red Stockings mozgalom például (a kékharisnya-

toposz kikezdése mellett) a nőket elnyomott osztályként definiálta, az underground sajtóban nyomtatásban megjelent cikkében Anna Koedt pedig egyenesen a „szexuálisan felesleges férfiről”, valamint a „vaginális orgazmus mítoszáról” értekezett. Ezek a kezdeményezések nem, vagy csak elvétve foglalkoztak fekete, ázsiai, vagy amerikai őslakos nőkkel.

Hasonlóan vegyes képet mutat a vietnami háború elleni mozgalom is. A tüntetők hol kimondottan gazdag, keleti-parti fehér családokból származó egyetemisták, hol valóban elnyomott és a hadseregbe kényszerített feketék voltak. A háborúval, különösen a háborús bűncselekményekkel kapcsolatos információkat a mainstream liberális média nem hogy nem tárgyalta, hanem az esetek egy jelentős részében el is hazudta azokat. Egy példa erre a Vietnam Veterans Against the War (a Vietnami Veteránok a Háború Ellen nevű szervezet) 1971 végén Detroitban megrendezett tényfeltáró konferenciája, melyről a New York Times például „elfelejtett” beszámolni. A konferencián felvett anyagokból összevágott dokumentumfilm VHS-kazettán jelent meg, és csak 2010 után adták ki DVD-n. A *Winter Soldier* (1972) című film így csak ekkor vált a 60-as évekről szóló narratívák részévé. Hasonlóan problémás dolog volt, hogy a nyilvánosságra került háborús bűncselekmények elkövetőit (pl. a My Lai-i mészárlás) Nixon elnöki kegyelemben részesítette. Így a 60-as évekről szóló diskurzusokban szóba sem került a saját fiatalságát elpusztító politikai elit szerepe.

A környezetvédelmi mozgalomnak nevezett irányzatok szintén sokszínűek voltak, és kevés átfedés volt az egyes kezdeményezések között. A korszak ikonikus műve Rachel Carson *The Silent Spring* (1962) című könyve, amely egy ízben Magyarországon is érettségi tétel volt. Azt azonban kevesen tudják, hogy Stewart Udall, Kennedy kormányának egyik tagja kormányzati szempontból feszegette ugyanazokat a kérdéseket a *The Quiet Crisis* (1963) című munkájában. Eközben a hippik a Rousseau-i „vissza a természethez” elvet hirdetve kommunákat szerveztek az 1840-60-as évek vallási közösségeihez hasonlóan, miközben arról értekeztek, hogy egyúttal megpróbálják újratemetni és átélni az amerikai őslakos indiánok természethez fűződő különleges viszonyát. Eközben folyt a kormány szintű atom- és űrprogram (annak minden környezetszennyező hatásával), a világ majdnem elpusztult a kubai rakétaválság során, miközben a rock zene (Neil Young és John Mayall), a sci-fi (Philip K. Dick) és a film (Kubrick) folyamatosan kommentálta a fejleményeket.

Kormányzati politika: se vele se ellene?

1960 és 1968 között a demokraták történelmi esélyt kaptak az amerikai választóktól a hartzi liberális kivételesség bizonyítására, hiszen az elnöki hatalom mellett a Kongresszusban és a Legfelső Bíróságban is többségük volt, miként az 50 tagállam kormányzói körében is. Ezzel a felhatalmazással olyan mértékben nem tudtak élni, hogy az 1960-ban megbukott Nixon 8 évvel később a „csendes többség” támogatásával könnyedén megnyerte az elnökválasztást, majd 4 évvel később még nagyobb támogatással újra is választották. Erről az amerikai történelem során kivételes felhatalmazásról ld. az alábbi táblázatot:

ÉV	Szenátus (D-R)	Ház (D-R)	Kormányzók (D-R)
1960	64-36	262-175	34-16
1962	68-32	258-176	
1964	68-32	295-140	33-12
1966	64-36	248-187	
1968	58-42	243-192	31-19
1970	53-45	255-180	
1972	56-42	242-192	31-19
1974	60-38	291-144	
1980	53-46	243-193 (+/- 34 HELY)	27-23

A kormány szintű reformok forrásai, ahogy azt korábban már említettük, az alulról jövő radikális mozgalmakban keresendőek, de ez a szövetség 1966 és 1968 között nyilvánvalóan felbomlott és utcai harcokhoz vezetett Chicagóban. A mindenkire egyformán kiterjesztett jóléti programokkal szemben az 1968-ban ismét republikánus színekben induló Nixon „Új Föderalizmust” hirdetett. Ennek értelmében a Johnson által megemelt adók elosztását az egyes szövetségi államokra kell bízni, hiszen ők helyi szinten jobban el tudják dönteni, hogy milyen jóléti programokra van szükség, mint a washingtoni bürokraták. Nixont azért választotta meg a „csendes többség”, mert elege lett az esti híradóban napi szinten megjelenő utcai harcokból és faji zavargásokból, és mert „kisebb államot” akartak. Ez a reagani konzervatív forradalom politikai kiindulópontja.

Korlátozott közösségi élmények

A fentiek tükrében világosan láthatjuk, hogy az amerikai 60-as évek nagy nemzeti közösségi élménye, a „We Decade” nem igazán alkalmas a 60-as évek történelmileg értelmezhető leírására. Minden közösségi élmény helyi (regionális)

és személyes volt. A vietnami háború elleni mozgalom például helyére kerül, amint ránézünk a számokra. A 22 millió sorköteles amerikai fiatal közül mindössze 2,7 millió főt soroztak be valójában. A Vietnamban szolgált 3 millió amerikai katona közül mindössze kb. 700.000 fő (20-25%) volt sorköteles, a többiek önkéntesek voltak. Ezért az egyetem csak a gazdag középosztálybeli fehér fiúk számára volt menekülési útvonal, ugyanakkor a radikalizmus melegágyává és a kultúrharc legfontosabb csataterévé vált. Ezt a privilégiumot kezdte ki Nixon azzal az elnöki rendeletével, amellyel 1970 nyarától az egyetemen tanuló diákokat is fokozatosan bevonta a sorkötelesek táborába. Ugyanakkor Nixon vietnami stratégiájának szerves része volt a harcoló csapatok számának fokozatos csökkentése és a csapatkivonás, így a helyzet érdemben nem változott.

Woodstock a korszak ikonikus fesztiválja volt és erről kiváló mozifilm is készült. A fesztivál és a film együttesen vezetett a ma már mindennapinak számító, itthon is meghonosodott fesztivál-kultúra születéséhez. Ugyanakkor könnyen beláthatjuk, hogy Woodstock és a Newport Jazz és Folkfesztivál, Altamont és a Monterey vagy az Atlanta Popfesztivál közönsége nem ugyanazokból állt, hiszen az amerikai fiatalok nyilvánvalóan nem tölthették az egész korszakot távolsági buszozgatással (a módosabbak repüléssel). Woodstock és a fesztiválkultúra mítoszát a korában soha nem látott tömeg, az eseményt virtuális közösségi élménnyé emelő mozifilm (valamint az arra építő tripla és dupla bakelit) teremtette meg. A zene közösségi élményét pedig az FM-rádiózás és a lemezkiadás.

A „mi évtizedének” másik ikonikus tömegdemonstrációja a szintén mintegy 300.000 embert megmozgató „March on Washington” volt 1963-ban, amikor King elmondta a „Van egy álmom” című beszédét. A többi jelentősnek tekintett fekete polgárjogi demonstráció viszont alig néhány 10.000 embert mozgató meg. (1965-ben az első „Selma to Montgomery march”-on pl. mintegy 600, a másodikon alig 2500 fő vett részt.) A fentebb bemutatott elvi-politikai viták tovább aprózták a „nagy közösségi élményt” az amerikai feketék körében is. Ezek a közösségek ráadásul egymástól távol éltek és helyi szinten más-más problémákkal küzdöttek. Az oaklandi Fekete Párducok például csak kismértékben hasonlítottak chicagói társaikra és a rendfenntartó erők is másként kezelték őket. A kaliforniai csapatot nem merték zaklatni, a chicagóiba viszont az FBI beépült, szétverte azt, és egy razzia során a Párducok egyik vezetőjét (Fred Hamptont) álmában agyonlőtték. A Párducok kollektív identitását is egy médium, a saját underground újságjuk tartotta fent.

A spanyolajkú lakosság („chicano”) köreiben a polgárjogi kezdeményezések Texasban a feketékkel közösen, innen nyugatra azonban elszigetelve valósultak meg. A Cesar Chavez vezette United Farm Workers (Egyesült Farm-munkások) etnikai és regionális alapon szervezett agrárszocialista mozgalomnak tűnik. Ebből is utólag lett „chicano” és „chicana” (ez a női változat) és vált össznemzeti közösségi élménnyé, bár a hispán lakosság többsége pl. a keleti-parton kimondottan városlakó és nem mezőgazdasági idénymunkás. Hasonlóan korlátozott közösségi élménynek tekinthetjük az egyes amerikai őslakos indián

demonstrációkat (pl. Alcatraz vagy a washingtoni Indiánügyi Hivatal épületének elfoglalását) és az egymástól elszigetelve létező hippy-kommunákat (melyek között alig találunk olyat, amely 100 főnél többet számlált volna). A „Pokol Angyalai” közé beépülve maga Hunter S. Thompson újságíró mutatott rá a motoros bandák zárt világára. S a sort a végtelenségig folytathatnánk.

Elképzelt és virtuális közösségi élmények

Az amerikai hatvanas évek közösségi élménye tehát egy folyamatosan (így részben utólag is) konstruált „elképzelt közösségre” (cf. Benedict Anderson) épül. A média tartja össze, ezért virtuális: ma már Dunát lehetne rekeszteni a hatvanas éveket dicsőítő munkákkal. A tudományos kutatás azonban más képet mutat. A vietnami háborúhoz hasonlóan az újbalos-liberális mesternarratívát fokozatosan kezdi ki egy konzervatív(abb) olvasat, miközben a mítoszteremtés folyik tovább. Milton Viorst 1979-ben megjelent ikonikus műve a *Fire in the Streets* (Tűz az utcán/Lángba borult utcák) címet viselte, David Farber 1994-es kötete már az *Age of Great Dreams* (A nagy álmok kora) címet kapta, egy 2005-ös feldolgozás pedig civilizálatlan polgárháborúkról szól (Lytle: *America's Uncivil Wars*). Az 1990-es években megérkezett multikulturális és politikai korrektségi trendek bizonyítéka nemcsak a nőmozgalmak utólagos átnevezése (a feminizmus „második hullámának” narratívájába utólag „beépített” résztvevőinek többsége nem tekintette magát feministának, az „első hullám” pedig magát a szót sem használta), hanem a 60-as évekről szóló olvasókönyvek utólagos „bővítgetése” is. Az Unger és Unger-féle *The Times Were 'A Changin'* (1998) című kötetben még csak nők szerepeltek, az Oxford University Press „hivatalos” olvasókönyvében (4. kiad. 2015) már a szexuális kisebbségek (LMBTQIAx) is megjelennek. 2009-ben DVD-n is kiadták az 1972-es *Winter Soldier* dokumentumfilmet és Michael H. Hunt vietnami háborús olvasókönyve (2010) már a vietnami álláspontot is bemutatja és a háború személytelen (amerikai politikai) leírása helyett amerikai katonaleveleket közöl.

A BBC 2004-ben mutatta be a Brian életéből ismert Chris Langham narrálásával a *Why I Hate the Sixties* (Miért gyűlölöm a hatvanas éveket) című dokumentumfilmet. A 2016-os amerikai elnökválasztáson három baby boomer indult az elnökségért és Bernie Sanders kampányeseményein folyamatosan szólt a Simon and Garfunkel zenéje. Az értelmezési harc tehát folyik tovább, de ahogy „már a múlt sem a régi”, úgy az 1960-as évek sem.

Felhasznált irodalom

Anderson, Benedict: *Imagined Communities*. Átdolg. kiad. London és New York: Verso, 2006.

Bloom, Alexander és Wini Breines szerk.: *Takin' It to the Streets: A Sixties Reader*. Oxford és New York: Oxford UP, 1995. 4. kiad. 2015.

Brick, Howard és Christopher Phelps: *Radicals in America: The U.S. Left since the Second World War*. Cambridge és New York: Cambridge UP, 2015.

Carson, Rachel: *Silent Spring*. Boston: Houghton Mifflin, 1962.

Civil Rights in Black and Brown Oral History Project. <https://crbb.tcu.edu/> (elérve 2018. november 1.)

Commager, Henry Steele és Samuel Eliot Morrison: *The Growth of the American Republic*. New York: Oxford UP, 1930; 7. kiad. 1980 (2 köt.).

Dick, Philp K.: *Dr. Bloodmoney, Or How We Got Along after the Bomb*. New York: Ace Books, 1965.

Farber, David: *The Age of Great Dreams: America in the 1960s*. New York: Hill and Wang, 1994.

Friedan, Betty: *The Feminine Mystique*. New York: W. W. Norton, 1963.

Haley, Alex: *Roots. The Saga of an American Family*. New York: Doubleday, 1976.

Hartz, Louis: *The Liberal Tradition in America: An Interpretation of American Political Thought since the Revolution*. New York: Harcourt and Brace, 1955.

Hunt, Michael H. szerk.: *A Vietnam War Reader: A Documentary History from American and Vietnamese Perspectives*. Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press, 2010. (London: Penguin, 2010).

Kirk, Russell: *The Conservative Mind, from Burke to Santayana*. Chicago: H. Regnery, Co., 1953.

Lytle, Mark Hamilton: *America's Uncivil Wars: The Sixties Era from Elvis to the Fall of Richard Nixon*. Oxford és New York: Oxford UP, 2005.

Nash, Gary B., et al.: The American People: Creating a Nation and a Society. 2 kötet. Boston: Pearson, 2008; 8. kiadás. 2017.

Nyirkos Tamás: The Tyranny of the Majority. History, Concepts, and Challenges. New York és London: Routledge, 2018.

Scruton, Roger: Fools, Frauds and Firebrands: Thinkers of the New Left. London: Bloomsbury, 2015.

Süköds Mihály szerk/vál.: Üvöltés: vallomások a beat nemzedékéről. Budapest: Európa, 1967. (Bart István és Bartos Tibor ford.)

Thompson, Hunter S.: Hell's Angels: The Strange and Terrible Saga of the Outlaw Motorcycle Gangs. New York: Random House, 1967.

Udall, Stewart L.: The Quiet Crisis. New York: Holt, Rinehart, and Winston, 1963.

Viorst, Milton: Fire in the Streets: America in the 1960s. New York: Simon & Schuster, 1979.

Unger, Debbie és Irwin, ed.: The Times Were 'A Changin': The Sixties Reader. New York: Three Rivers Press, 1998.

Filmek

Brian élete (Life of Brian, Monty Python Films 1979)

Dr. Strangelove: avagy rájöttem, hogy nem kell félni a bombától, meg is lehet szeretni (Dr. Strangelove, Or How I Learned to Stop Worrying and Love the Bomb, Columbia 1964)

Eper és vér (The Strawberry Statement, MGM 1970)

Eyes on the Prize: America's Civil Rights Movement 1-2 (PBS 1987-1990)

Gyökerek (Roots, ABC 1977)

Haragban a világgal (Rebel Without a Cause, WB 1955)

Monterey Pop (Leacock-Pennebaker 1968)

Why I Hate the Sixties: The Decade That Was Too Good to Be True (BBC 2004)

Winter Soldier (Winterfilm, Inc. 1972)

Woodstock (WB 1970)

